

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAČAJU. — NE-
BILJEГОVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

POJEDINI BROJ Din. 1.50

PREPLATA DIŠNJE Din. „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
60. — ZA INOZEMSTVO Din. 120.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 18.

Šibenik, 2. lipnja 1924.

God. IV.

Zaključci Kongresa HPS u Zagrebu.

Na Kongresu Hrvatske Pučke Stranke, održanom 30. travnja t. g. u Zagrebu, zabilježili su poprimljeni i odglasani ovi zaključci:

O unutarnjoj politici.

1. Kongres HPS stoji odlučno i nepokolebitivo na tom stanovištu, da se sadašnji ustav što prije mora preuređiti i da se moraju mjesto sadašnjeg nasilnog centralizma uestvi autonome pokrajina, kako to traži program HPS i kako je to bilo istaknuto i u načrtu ustava, što su ga naši zastupnici u konstituanti predložili. Osudjujemo svaku politiku, koja direktno učvršćuje ili indirektno pomaže učvršćivanje sadašnjeg centralističkog ustava.

2. Kao prvi osnov svakoj narodnoj autonomiji smatramo autonomiju općina, pa tražimo, da se što prije zakonom osigura najšira autonomija općina. Ujedno prosvjedujemo, što se dosada još nijesu provedli općinski izbori u Dalmaciji, Bosni i Hercegovini i Vojvodini, te tražimo, da se narodu svuda omogući, da njegova volja dođe u općinskoj upravi do izražaja.

3. Prosvjedujemo protiv svakog pokušaja, da se izigrava sabor i ruši parlamentarizam u ovoj državi. Volja većine u ovoj državi mora doći do slobodnog izražaja i u parlamentu i u vlasti. Kao što je doživio slom sabora bojkot i apstinencija nekih stranaka (zapecarska politika), tako se mora slomiti i nastojanje drugih stranaka oko diktature nad parlamentom (nasilje Pašića i Pribicevica).

4. Dizemo najodlučnije svoj glas

proti nasilnom sprečavanju stobode sastajanja, koje je zaredalo pod sadašnjom Pašićevom i Pribicevicom vladom.

5. Tražimo reformu (promjenu) izbornog zakona u tome smjeru, da načelo proporcije (srazmernosti) bude dosljednije provedeno, da se uvede i zbrajanje glasova iz cijele države kao iz jednog izbornog okruga, i da se uvede obligatno (obvezno) glasovanje. Treba ujedno da bude uzakonjeno, da svaki zastupnik gubi svoj mandat, ako u određenom roku ne dođe u parlament.

6. Prosvjedujemo proti tome, što se u unutarnjoj, željezničkoj i svakoj drugoj upravi uvodi sve više samo čirlica.

O vanjskoj politici.

1. Pomagat ćemo, koliko možemo, narodnu politiku, koja ide za tim, da se svjetski poredak i mir, koji se na mirovnim ugovorima osniva, održi.

2. Pomagat ćemo onu politiku, koja ide za tim, da se našoj državi kao pomorskoj državi osigura sloboda mora.

3. Prosvjedujemo proti dosadašnjoj velikosrpskoj vanjskoj politici, koja je predala Italiji Rijeku te pomaže prepušta sav Jadran talijanskoj prevlasti, a skreće glavnu težnju prema Solunu.

4. Tražimo, da i Hrvati dođu do riječi u vanjskoj politici naše države, a da ne bude prepustena samo Srbinama.

5. Želimo zbljenje sa svim slavenskim državama, pa smo protiv svakog pokušaja, da se naša država uplete u neprijateljstvo s Bugarskom ili boljevičkom Rusijom.

Proglas Opozicionog Bloka na narod.

Opozicioni blok izdao je zajednički proglašenje na narod, u kome nagašuje, da je poslije zaključenja sjednice Nar. Skupštine na upravi zemlje ostala vlast, protiv koje se odlučno izjasnila većina naroda preko svojih izabranih zakonitih predstavnika. Ostala je, da narodnim novcem i narodnim silama raspolaže mimo volje naroda i bez kontrole Nar. Predstavnštva. Da se ta rđava vlast sačuva od pravedne osude Nar. Predstavnštva, zaključena je Nar. Skupština u trenutku, kad su predlagana najhitnija pitanja i kad su se čekala rješenja najhitnijih poslova. Zaboravljeno je i na invalidski zakon i na pravdu, koja se duguje invalidima. Lišeni su pomoći toliki poplavljeni krajevi, kojima je Nar. Skupština mogla pomoći. Prenebrignuti su zemljoradnici, čije zakonodavstvo uzalud čeka, da dođe na dnevni red. Bačeni su u arhive zemljopisni prijedlozi, čiji je hitnost Nar. Skupština jednoglasno primila.

Godinama već najveći broj hrvatskih predstavnika nije učestvovao u adu Nar. Skupštine, smatrajući, da

svetlji. To su ideali jedinstva, koji bi bili plaskom u Nar. Skupštini poslanika iz najveće hrvatske stranke mogli postati istinskom činjenicom.

Proglašenje ustanavljuje, kako je odgodom skupštinskog zasjedanja povrjeten i čl. 82. Ustava i čl. 71. poslovnika, kojim se određuje, da se interpellacije nar. poslanika moraju staviti na dnevni red u toku saziva i to najdaje u roku od 2 mjeseca nakon donošenja. Odgadanjem zasjedanja vlada je pobegla ispred suda narodnog, pa time pogazila Ustav i jedno od glavnih narodnih prava, naime pravo kontrole.

Proglašenje isliče, da je odgodom skupštinskih sjednica povrjeten Ustav, koji izričito piše, da je ova Država ustavna i parlamentarna monarhija. Ne da se ni zamisliti, da u jednoj parlamentarnoj monarhiji može Vlada skoro pola godine upravljati zemljom i bez većine i bez Parlamenta, dokle bez prave odgovornosti.

Proglašenje zavrsuje: „Kao predstavnici većine u Nar. Skupštini, u ime većine naroda, mi izjavljujemo, da to ne ćemo ostaviti bez posljedica. Mi tražimo, da se učinjena pogreška popravi time, da se Nar. Skupština odmah sazove u vanredan saziv i povrati u sva svoja prava. Mi ne možemo i ne ćemo da primimo nikakvo rješenje, i odlučili smo, da u protivnom slučaju, na osnovu prava, koja nam Ustav daje, izvedemo pred sud one, koji su uzeли formalnu odgovornost za ovaj protutučni akt. Narod ovu borbu nije htio, ona mu se državnim udarom nameće. Mi smo uvjereni, da će narod ovu borbu za svoja osnovna prava, osobito za svoju dobrobit, prihvati i voditi do kraja, ne zaleći žrtava, koje se budu od njega tražile. Kao njegovi izabrani predstavnici mi smo dužni, da u toj borbi istrajemo s njim zajedno sve do pobjede.“

Proglašenje potpisani su u ime opozicionog bloka: Ljuba M. Davidović, dr A. Korošec, dr Mehmed Spahovic.

Osim ovog zajedničkog proglašenja i svaka pojedina grupa Opozicionog Bloka izdat će svoj posebni proglašenje.

Saobraćajne i poštarske neprilike Silbarske općine.

(Posebni dopis „Narodne Straže“.)

Silba, 19. svibnja.

Naša se općina sastoji od pet otoka, koji kao pet galebova stoeju na moru. Budu otoci skroz neplodni. Živimo od mornarice i zarade svoje djecu po Americi. Sve životne namirnice moramo da dobavimo izvana, pak smo baš zato u predatno doba bili danonice spojeni sa Zadrom i jednogdje na jednoljuno sa Trstom. Danas smo pak od svoje narodne vlasti potpuno zapušteni, kao nijedan kraj u Jugoslaviji. Naši mornari gladuju,

a parobrodi propadaju, vezani po našim lukama. Spoj sa Šibenikom imamo dvaput na sedmici, i to utorkom i nedjeljom. Dodijeljeni smo sudu, političkom izloženstvu i poreskom vlasti Raba, a kad moramo u Rab pet dana prisiljeni smo dangubit u silni trošak, jer se tek peti dan parobrodom možemo da povratimo svojim kućama. Životne namirnice moramo da dobavljamo iz Šibenika, dok nam je mnogo bliži Sušak i Bakar, odakle bismo ili i puno jeftinije mogli dobaviti, kad bismo s tim lukama bili spojeni.

Što pak da rečemo o poštarskom saobraćaju? Gore ne može da bude. Izgleda baš, da nas hotimčino hoće da zanemaruju. Od utorka do nedjelje nemamo pošte, tako da smo pet dana bez pošte. Svakim je pak marom to uređeno? Utorkom i petkom ujutru polazi parobrod sa poštom iz Šibenika za naše krajeve. Onu poštu, što polazi utorkom, dobavimo ju isti dan, dok onu od petka dobijemo tek u nedjelju, jer parobrod, ne znam zbog kojeg uzroka, leži čitavu subotu u Rabu. No neka se još nešto čuje, koliko je upravi pošte u Šibeniku stalo za naše interes! Poštarski materijal, što dolazi u Šibenik večernjim vlakom, uvečer se ne manipulira, već pošta, što ima otpotovati drugi dan, zatvoriti se prije dolaska večernjeg vlaka. Stoga se dogada da pošta, koja dolazi iz Splita u ponedjeljak večer i koju bismo, kad bi se u istu večer manipulirala i dala na parobrod, dobiti utorkom, ostaje ležeći u Šibeniku do drugog polaska parobroda. I tako je dobijemo tek u nedjelju, a onu od četvrtka tek utorkom. Ovakvim neredima nijesmo bili naučni, pak se nezbavimo, kako stari upravnici mogu da budu tako zanemarni. To biva samo zato, da se ne dodijeli jednog činovnika za noćnu službu. Pravi je to škandal, zbog koga ima trpjeti čitava gornja Dalmacija.

Kako pak biva u pogledu isplate poštanskih doznačnicu, to je nesto ispod svake kritike. Amošnji župnici, učitelji, pensioneri mogu se zvati sretnim, ako svoja beriva mogu dobiti po polovice mjeseca! A zašto? Poštarskom činovniku određen je iznos, što ga može da ima u blagajni: do 500 Din, pa makar en znade, da će drugi dan morati isplatiti razne uputnice, uvečer treba da pretičak pošalje Šibenskoj blagajni. Inače ga se pozivlje na odgovornost i kažnjava. Ovog postupka mora se držati poštar. Kad dobije uputnice, treba da pita potrebni dotaciju. Tako na primjer dobije li poštar od utorka uputnice, on prvom poštom, naime nedjeljom, im da traži dotaciju. Istu će dobiti u utorak, a odnosno stranci uputnica bit će isplaćena srijedom, naime deveneti dan, pošto je uputnica stigla na ured, koji je imao isplati. Obično i činovnici Poreznog Ureda u Biogradu se ne žure položiti novac na poštu. Tako i ovaj mjesec oni impostirali

3. a stranke amo doble novac tek 14. Nije li to žalosno?

Da pak šire općinštvo vidi, koliko vlasti nastaje, da naš saobraćaj i poštarska služba bude to bolja, navedem, da smo imali motorni čamac, koji je vozio poštu i spajao naše otote jedan put na nedjelju sa Prekom. Držeci valjda, da je to lukšus kakav za ove krajeve, vlasti su jednoslavno naredile, da se to prevozno sredstvo ukine, tako da smo početkom maja ostali i bez ovoga motornog čamca.

Nešto nečuvana je i s našim brzjavnim spojem, jedan dan funkcionira, pak pauza. Katakad par sati, pak stop. U Šibeniku to opažaju. Direkcija za to znaće. No nitko se za to ne briga.

Imamo se baš čim dići i hvati!

Iz vanjskog svijeta.

Velikodušnost norveškog kralja. Norveški je kralj poručio finansijskoj komisiji, koja je izradivala državni proračun, da se odriče u ime svoga sina svote od 50 tisuća norveških kruna, koje su odredene za princa kao plaća. Izjavio je da je tu odluku stvorio, da olakša državni proračun. Taj kraljev velikodusni čin pobudio je u državi veliko duševljenje.

Talijansko-čehoslovački ugovor o srdačnoj medusobnoj saradnji Mussolini i dr Beneš su potpisali proših dana u Rimu. Smjernice toga ugovora su: 1. uzdržanje pogodbi i time zjamčenje mira u srednjoj Evropi i 2. gospodarsko i političko sudjelovanje Italije i Čehoslovačke.

Pogibelj građanskog rata u Albaniji. U Albaniji se vodi ljudska borba, hoće li prijestolnicom biti Tirana ili Skadar. Duhovi su tako ugrijani, da prijeti pogibelj građanskog rata. Između sjeverno i južno-albanskih plemena u raznim je krajevima već došlo do ozbiljnih napadova.

Osamljenost Rumunske. Rumunjska je i u Francuskoj i u Engleskoj doživjela potpuni poraz Nova vlada, koja je u Francuskoj na vidiku, neće nikako podupirati Rumunsku. Isto tako ni Engleska. Rumunjskoj ne preostaje drugo, nego da sa Rusijom opet započne pregovore te pristane na narodno glasovanje u Besarabiji. Inače će Rusija, koja je i onako na granicama Besarabije okupila veliku vojsku, jednostavno zaposjeti čitavu Besarabiju. Rumunji se sami ne će moći braniti.

Ustanak u Tripolisu. Pred dva mjeseca su arapska plemena u Tripolisu podigla ustanak proti talijanskim vlastima. Bilo je 25 većih bojava. U tim su borbama ustaše izgubili 450 ljudi, dok su vladine čete imale 23 mrtvih i 110 ranjenih. Vladine čete imaju da svaldaju otpor još nekih plemena.

Širenje bolesti spavanja u Engleskoj. Bolest spavanja zauzima sve to više maja na engleskim otocima. Zbog toga vlada velika bojazan među pučanstvom, a i liječnicima, koji su spram te neugodne bolesti posve nemoći.

Tjedni pregled domaće politike.

Nar. Skupština sastala se 26. pr. mj., a već 27., iza kako su bili beziznimno verificirani svi mandati HRSS. i zastupnici HRSS. položili propisanu zakletvu, kraljevim ukazom bila je odložena do 20. listopada. Tako su Pašić i Pribićević jednim nečuvanim nasiljem i gaženjem svakog parlamentarizma ostali opet na vlasti te bi bez ikakve kontrole parlamenta imali pašovati i upravljati zemljom do 20.

listopada. Njihova diktatura bi dakle imala trajati čitavih 5 mjeseci, iako ni u narodu ni u Nar. Skupštini ne imaju više većine. Svi opozicioni krugovi, a s njima i velika većina naroda, su radi ovakvog neparlamentarnog i nasilnog razjerenja Nar. Skupštine i Pašić-Pribićevićeve diktature silno ogroženi. Svi smatraju to teškim protuustavnim aktom i zato državni udarom. Opozicija traži, da se to krenje ustava što prije popravi. U protivnom slučaju za dobro naroda i države spremna je na najžešči i najodlučniju borbu.

Ovom prigodom je dr Korošec dao novinarima ovu izjavu: „Poslije verifikacije mandata HRSS neosporno je, da opozicija ima većinu. Radi toga vlada manjine nije smjela dobiti ukaz za odlaganje Skupštine, pošto ona nije eksponent drugog suverena u državi, a to je narod. Zaključenjem sesije podržava se u životu neparlamentarna i protuustavna vlada. Po momu mišljenju to je revolucija odozgora. Da zlo ne postane još gore i još veće, morao bi se ovaj državni udar odmah reparirati. Ovu reparaciju traži normalni život u našoj unutarnjoj politici. To je tačka i nju treba prije brisati, nego što se produže daljni naši razgovori. Fatalno bi samo bilo ako je sve ono, što je učinjeno, učinjeno namjerno i dobro promišljeno, jer bi to onda značilo, da se sa Hrvatima, Slovincima i Srbinima, koji hoće sporazum, neće da radi. Mi idemo u narod, da se borimo za neoskrvreni suverenitet slovenskoga, hrvatskog i srpskog naroda“.

Slavlje katoličke omladine.

Šibenska organizovana katolička omladina u nedjelju, 18. pr. mj., dobrojno je i svečano proslavila svoj prvi Dan katoličke omladine. Đaci, učenice, omladinci, djevojke i gospodice upravo su se natjecali, da ga što bolje proslave i tom prigodom što jače zbiju i učvrste svoje redove. Proslava je bila bez puste i bune vanjske parade, ali je zato inača tim veće vjersko-moralno i kulturno-nacionalno značenje.

Ujutro je u 7 sati bila sv. Misa i preko nje zajednička sv. pričest, na koju je pristupilo uz starije prijatelje preko dvije stotine organizovane kat. omladine. Divan je to i ganutljiv bio prizor! Sv. Misu je otčito i preko nje održao lijepo i učeno prigodno slovo o katoličkoj omladini te njezinom zvanju, dužnostima i vrlinama prepozit Kapitola preč. g. don Niko Truta.

Svečani skupni sastanak šibenske organizovane kat. omladine u 10 sati u prostorijama Badžane otvorio je voda vlc. don Ante Radić zanosnim proslovom o značenju Dana kat. omladine. Đački tamburaški zbor odsvirao je nekoliko komada. Omladinci brat A. Belamarić je vatreno i uspješno deklamirao pjesmu „Kristovi vitezovi“ od M. Vunića, a sestra L. Zenić s mnogo ljubavi i oduševljenja pjesmu „K suncu“. Brat A. Šperanda održao je krasno predavanje „O omladinskom i orlovsom pokretu“, u kojemu je pregledno prikazao uvezenu načelu orlovske, vrline, koje treba da rese svakoga Orla i Orlića, neprrijatelje orlovnosti. Načelnica sestra D. Crnogača u svom uspješnom predavanju „Žena i orlovnost“ dokazala je, kako je i žena pozvana i dužna, da sudjeluje u orlovsom pokretu te poradi oko širenja orlovske misli. Slijedio je zatim u dvoristu nastup svih orlova i orlica, njihovo svečano primanje i polaganje zavjer-

Opozicioni Blok je izdao na red ostri proglaš na ovom najnovijem našu režimu. U svim političkim krovima njegov je utisak bio ogroman. I pojedine opozicionale stranke su upravile posebne proglašne na narod i svoje pristaše.

Kralj je 28. pr. mj. oputovao za Bleđ, gdje će se, kako javljaju novine, zadržati čitavo ljetno. Prije svoga odlaska pozvao je k sebi šefove Opoz. Bloka, koji su mu iznijeli svoje mišljenje, da je sa njegovim ukazom o odlaganju Skupštine započelo neparlamentarno, nepravno i neustavno stanje u zemlji, koje treba odnijati popraviti. Stavili su mu i konkretnе prijedloge, o kojima će još biti razgovora na Bleđu. Sviše su šefovi opozicije upravili krajlu i pismo, kojim se označuje, da je odlaganjem Skupštine u sadašnjem momentu povrijeđen ustav i učinjen državni udar, koji se mora odmah popraviti i to na način, da se pozove u vladu parlamentarna većina, koja je izraz većine narodne volje.

Opozicija kani povesti oštru akciju i borbu proti sadašnjem neustavnom i neparlamentarnom stanju u državi. Kao neosporna većina Nar. Skupštine ima mnogo sredstava, da vladinu manjinu najperi na konačnu demisiju. Mi joj u toj borbi preporučamo ustrajnost do kraja i želimo što skoriji uspjeh. Do njega će doći, mora doći, jer u svim političkim krovovima prevladava mišljenje, da je sadašnje rješenje krize apsolutno provizorno i neodrživo.

Podjela arhiva u Zadru.

Početkom lipnja sastaje se u Zadru komisija za sistematizaciju imovinskih interesa u Dalmaciji. Predsjednik sa naše strane je bivši namjesnik dr Stevo Metličić, a delegati su dr Josip Jablanović i dr Medini. Ova komisija imat će da završi podjelu svih pokrajinskih i zemaljskih fondova.

Osim toga 15. lipnja sastaje se takoder u Zadru komisija za podjelu arhiva. Predsjednik to komisije bit će dr Ante Dolibić, bivši narodni poslanik, a sada sudac okruglog suda u Šibeniku, a stručnjaci dr Niko Topalov, kasacioni sudac u Zagrebu, Ivan Gaždroja, finansijski savjetnik u Splitu, Savo Bošković, vladin savjetnik u Splitu i Dinko Buzolić, poštanski savjetnik u Splitu. Ova komisija imat će izvršiti podjelu svih akata, koji se odnose na sudsku, upravnu, finansijsku, crkvenu i prosvjetnu administraciju.

Osim toga imaju da se podjele svi depoziti i zemljische knjige. Komisija će imati da traži, da joj se izdaju svi projekti za uređenje puteva, vodovoda, bujica, koji su davno već spremljeni, a koje su Tafijani do sada zadрžali. To je vrlo važno, jer je u ovogodišnjem budžetu izglasani veći kredit za uređenje tih bujica, puteva itd. A radovi nijesu mogli da se počnu, baš zato, što su projekti bili u Zadru. Zato je veliki interes za tu komisiju, jer će ona donjeti velike koristi uređenju administracije i svih gospodarskih prijika u Dalmaciji.

Orlovske vijestnik.

Proslava Dana katoličke omladine ispla je po svim krajevima preko svih očekivanja. Sve orlovske i omladinske organizacije priređele su taj dan zajedničku sv. pričest, te javne nastupe, akademije, zabave i t. d. Prema izvještajima ove priredbe primljene su od katoličkog općinstva sa velikim interesom i naš Orlovska pokret pokazao se kao jaka i dobro organizovana vojska. Nase po treba istaknuti vrlo svečani način proslave ovoga dana po organizacijama u Zagrebu, Požegi, Đakovu, Šibeniku, Osječku, Karlovcu, Čakovcu, Sarajevu, Splitu, Sinju, Dubrovniku, Mostaru i t. d. — Molj se sve prijatelje našega orlovskega pokreta i sve župne urede, koji su primili sabirne arke za ovaj dan, da ih čim skorije povrate. Isti tako molimo i ona mjesto, koja dosada Hrvatskom Orlovskom Savezu nijejavila sam način i uspjeh Dana katoličke omladine, da to čim prije učine. To napose vrijedi i za ona mjesto, gdje nema još Orlovskih organizacija.

Jakost Francuskog katoličkog tjelesnožbenog Saveza. Organizacija Francuskih katoličkih gimnastičara raste po broju članova i po svojoj unitarnoj izgradenošći tako, da će doskora postati najjačom Francuskom omladinskom organizacijom. 1920. mogao je ovaj Savez na sletu u Metzu da postavi sa 6.000 vježbača. 1921. bio je u Strasbourg već 15.000, a prošle godine u Parizu već 28.000. Ove godine priređuje ovaj Savez bezbroj nastupa po različitim krajevima Francuske.

Orlovske stadijonal u Ljubljani. Na mjestu, gdje su naša slovenska braća nastupili prigodom katoličkog sastanka u Ljubljani, izgrađen je se veliki orlovske stadijon. Slovenski Orlovi marljivo rade na njegovoj izgradnji, tako da će taj stadijon biti jedan od najboljih u Evropi.

Hrvatski Orlovske Savez primio je od preuzv. g. nadbiskupa vrhobosnatca dr Šarića krasnu poslanicu, punu pobuda za rad. Preuzv. gosp. nadb. prikazuje našim Orlovske vijestim vječni načela i preporuča im, da ustrajno podu putem, kojim su pošli. Službeni Vjesnik biskupije modruške i senjske upozorjava katoličke senjske biskupije, da porade što življe oko organizacije Orlovnosti u onim krajevima. Katolička štampa, koja u zadnje vrijeme donosi mnogo vijesti o hrvatskom Orlovskom pokretu, pobudila je u svim krajevima veliki interes za Orlovnost.

Zlatna Knjiga brzo se rasprodaje. Cijena joj je dinara 12 s poštarinom.

Stari Orao.

Narodno Pozorište u Splitu - za Dalmaciju?

Evo imo već godinu dana, da to Narodno Pozorište za Dalmaciju (!) nije ni za čas zašlo u Šibenik k svom najbližem i u pokrajini po veličini drugome gradu. Svaki dan dva put dolazi amo željeznica iz Splita, glumci imaju velike polaskice u prevozu, a ipak ih nikada! Splitsko Pozorište ima svrhu, da djeluje za čitavu Dalmaciju. Zašto dakle ne vrši tu svoju kulturnu misiju? (Kabaretskih tačaka nekih nje-govih članova već se unaprijed odričemo, jer nam kvare mjesto da odgajaju publiku.) Pozorište ima obilnu subvenciju od države na račun čitave Dalmacije, a iz Splita eto ne će da se makne. Mogao bi tako reći, da mu ne rentira ići po pokrajini. Dobro! A rentira li mu davati u Splitu po trideset puta iste komade pred praznim ložama? Na koncu i pasiv ima biti na čitavu Dalmaciju, a ne samo za Split. No kad bi Pozorište dožilo u Šibenik i promišljeno davao predstave, toga pasiva ne bi nikada bilo, jer mi Šibenčani nijesmo poput Splitčana zasićeni i prezasićeni od umjetničkih i neumjetničkih priredaba.

Napokon kako to da baš ovih dana dolaze k nama glumci i pjevači s orkestrom Gradskog Pozorišta čak iz Subotice i daju više drama i opera? Ovo je najbolji odgovor na sve prigovore splitskog Pozorišta. Kad se hoće, može se raditi. Bilo bi dobro, da uprava toga Pozorišta malo o ovome razmisli.

Još jednovo vrijedi spomenuti. Uprava splitskog Pozorišta nije htjela pozajmiti ni par komada odijela za našu Zrinski-Frankopansku večer, a baš je već pokazala, da se svi Šibenčani bez razlike partija i vjere mogu zajedno naći na istoj pozornici, na kojoj se časti domovina. Toga jedinstva na taj dan nismo nigdje vidjeli, pogotovo ne u Splitu, gdje se još uvijek ističe fašističko-batinaško rođajstvo, pače i onih, koji bi imali realno raditi preko kazališta za opću narodnu kulturu.

"LIGA PREPORODA" U SPLITU.

Moralna razvratnost redovito vuče za sobom lanac socijalnih i nacionalnih katastrofa. To svjedoče narodi pokopani u prošlosti i narodi proglašene samostalnosti. To, čute i svi narodi, kojima se danas rati za pokoj i opstanak.

I u našem narodu sve to širi opseg zahvaća uvjerenje, da nam se hoće snažne moralne regeneracije. To je prvi uvjet za očuvanje stoljetnim borbenim stećene slobode.

Za što življom narodnom remoralizacijom teži također naše društvo intelektualaca pod imenom "Liga Preporoda." Sa osobitim veseljem priznajemo, da javnost i vlasti s velikom simpatijom prate naš pokret. Poglavitno toj moralnoj potpori imamo da zahvalimo neочекivani uspjeh akcije proti psostii.

Daleko smo do konačnog cilja. Razvratnost je golema, a sile naše neznačine. Stoga se obraćamo na sve prijatelje narodne sreće, da nam ni ubuduće ne sustegnu pomoćnicu ruku. Primorani smo, da napose otkrijemo svoju posvemašnju nestaćicu materijalnih sredstava, bez kojih se ne da zamisli jedna društvena akcija.

Doprinose u novcu ili knjigama prima "Liga Preporoda" — Split. Za svaki plemeniti dar dugujemo unaprijeđeni toplu zahvalu.

Katolici! Mislite na potrebu katoličkog dnevnika!

Naši dopisi.

Betina, 26. svibnja.
U našem je selu bolno odjeknula vijest o smrti preč. kanonika don Grge Gojanovića. Pokojnik je punih 17 god. župnikovao u Betini. Svim maram zauzimao se za procvat svoje župe bilo u vjerskom bilo u prosvjetnom pogledu. Bio je duša Betinjan. Svojom dobrotom i mirojubivošću ispunjavao je ulice našega sela, kud je prolazio. Svatko ga je volio i rado susretao. U trajnoj uspomeni ostao je osobito siromasima, jer ih je u nevolji i bolesti novčano potpmogao i tješio. Bio je revan dušobrižnik, točan u službi. Do njegovog dolaska u župu vodile su se maticе talijanski i latinski. On je to, kao uvjereni patriota sve preokrenuo, pa je s njime sav župski ur počeo da radi hrvatski. Ovo nekolicu dana iza njegove smrti, gdjegod se okreće poslu, čujes razgovor o don Grgi. Svatko od srca uzduhne i nazivlje mu od Boga dobar pokoj. Neka i njegova rodinka izvoli primotih par redaka kao odraz našega saučešća i mile uspomenje na pokojnika. Za njega smo se već skupno molili u crkvi, a naš vlc, župnik navadio je svećane zadušnice, koje ćemo prirediti za pokoj njegove plemenite duše. Počivao u miru!

Hanni Betinjan.

Murter, 15. svibnja.

Poslije dvije godine teška i naporna rada, shrvan bolešću svojevoljno se odrekao uprave Uljarne naš dični ravnatelj g. Nikola Mudronja. Kad je početkom g. 1922. preuzeo upravu Uljarne, našao ju je u posve slabom stanju: mašinerija zbog nerada propala, a zgrada, u kojoj je za vrijeme okupacije bila smještena tal. vojska, kako zapuštena. No on, mlad, zdrav, poletan, pun sprene i gospodarsko-zadružarskog znanja, brzo ju je podigao i uskrisio iz toga mrtvila. Svojim marnim radom, poduprit od svojih prijatelja, pak dobre Uprave i Nadz. Odbora, financiran od Zadružne Gospodarske Banke u Šibeniku i Zadružnog Saveza u Splitu, nabavljaju novi motor od 45 HP. Kad tvrtke Satima-Trst, popravljaju porušenu zgradu, jeseni i zimi prirede fini i prosto ulje, a ljeti melje pšenici, žito, kukuruz. Svojom vanrednom zauzetnošću i tolikim neprospanivanjem noćima silno diže ugled svojoj Uljarni, tako da je i načelnik Ministarstva poljoprivrede dr Veljko Stojković došao osobno, da pregleda ovu našu ustanovu. Tom prigodom ostao je potpuno zadovoljan i obećao drž. pripomoći. I Česi i drugi stranci su češće dolazili, da pregledaju Uljarnu, te se o njoj svi vrlo pohvalno izražavali. Prošle godine je bio održan i uljarski tečaj u Murteru. Nastojanjem ravnatelja Mudronje fino ulje naše Uljarse prodrlo je na sva naša veća tržista: Zagreb, Novi Sad, Ljubljana, Sarajevo, Beograd, Skoplje. Baš zbog ovog prenapornog rada dobri naš Nikola zadobio je tešku bolest, koja ga je eto prisiliла na odreku. Sada se nalazi na liječenju u Zagrebu. Bio je odičenim članom HPS. Ipak je znao svima tako ugodići, da je uživao povjerenje, ljubav, poštovanje i priznanje svih seljaka bez razlike političkog mišljenja. Silan je to za nas udarac i gubitak, pak je razumljivo, da svi silno žale ovu njegovu odreku. Dobri Nikola neka te Bog pozivi i što prije nam te vrati čila i zdrava, da nastaviš svoj rad: Da vjeru i dom!

Pučanin.

Domaće vijesti.

Štete od poplave. Na osnovu službenih podataka utvrđena je ukupna šteta, počinjena od Save i Dunava za posljednji mjesec dana. Cjelokupna površina zemlje, koju je voda poplavila, iznosi 134.400 hektara. Poplavljeno je u svemu 40 sela i potpuno razrušene 203 kuće. Kako je ovđe tražljata sama ona zemlja, koja je zasjana žitom, to se cjelokupna šteta, učinila ovomo i vrijednost sjemena i oranja, cijeni na 134.400.000 dinara.

Prolom oblaka u okolici Bitolja. U okolici Bitolja prošlih dana bio je veliki prolom oblaka. Veličine bujice na mnogo mesta razrušile su puteve i zatrpele njive. Željeznička pruga između Bitolja i Vašorejke prorušena je od bujice, a voda je odnijela i željeznički most. Jedan specijalni vojni transport ispođao je iz tračnica. Materijalna je šteta ogromna.

Producija ugljena u Dalmaciji. Prošle godine se iskopalo u Dalmaciji 101.700 tona ugljena napravljeno 89.955 tona u god. 1922. U Dalmaciji su dva najvažnija rudnika Siveć i Velušić.

Izašiljanje hrv. naučnika u inozemstvo. Ove jeseni odašilje "Hrvatski Radiša" u poznati naučnički internat "Kalasantinaca" u Beču pet naučnika. U obzir dolaze oni mladići, čiji roditelji (srbinici) mogu žrtvovati oko 700 Dinara mjesечно. Preduvjeti su navršena 14. a ne prekoraćena 16. godina, po mogućnosti svršena barem 2 razreda srednje ili gradanske škole. Dobar odgoj u svakom pogledu zajamčen. Prednost imaju oni dječaci, koji žele u one grane obrta i trgovine, koje su u domovini u slavu mjeri zastupane. Molbe valja najhitnije dostaviti Središnjoj upravi "Hrvatskog Radiša" u Zagreb, da ista uzmogne navedena mjesta rezervirati.

Uspešno liječenje reumatizma. U Beogradu, Kosovska ulica 43 otvoren je laboratorij, mladi ruski liječnik dr Rahlejev, kojemu je pošlo zarakom da pronađe jedan novi lijek protiv svih vrsta reumatizma, koji je lijek nazvao Radio-Balsamic. Taj se lijek osnova na sasvim novim principima, te ga je Dr Rahlejev patentirao i zaštitio marku u 29 država. Do sada je taj lijek pokazao neočekivani uspjeh u liječenju reumatizma zglobova i mišića, o čemu svjedoče priznanja naših i inozemnih liječnika, a i zahvalna pisma izliječenih bolesnika. Najstariji reumatizam može da se izliječi sa 2—3 flašice toga znamenitog lijeka.

Književnost i umjetnost.

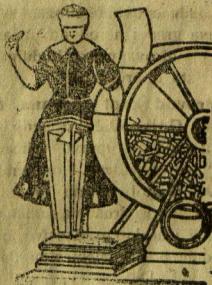
Majsku svesku "Jadranske Straže" primili smo je sa vrlo biranim sadržajem i naročito velikim brojem (45) fotografiskih reprodukcija. Preporučamo ovu odličnu pomorsku publikaciju, koja opremom i sadržajem za- užima i u međunarodnoj pomorskoj literaturi odlično mjesto. "Jadranska Straže" izlazi svaki mjesec u Splitu. Pretplata je godišnje din. 100, za inozemstvo din. 150. Pojedini broj din. 10-

"Mladost", list hrv. kat. omladine i Orlova br. 5. izasao je sa vrlo lijepim sadržajem. Preporučamo našem svećenstvu i ostaloj inteligenciji na selu, da ovaj izvrsni list što više prošire medju seosku mladež. Cijena mu je 15 Din. godišnje, a naručuje se kod "Narodne prosvjete" u Zagrebu, Pošt. pretinac 109.

Cvjetnjak sv. Antuna Padovanskoga. Ovaj lijepi molitvenik, što ga je sastavio Konventualac O. Ignacije

Aljinović, sadržaje pobožnost 13 utoraka, misnu, ispojednu i pričesnu pobožnost, te različite pobožnosti i molitve sv. Antunu. Pisac donosi još u prijevodu Misu sv. Antuna i Misu za mrtve zajedno s Posljednicom u Pavelićevom prijevodu. Molitvenik je tiskan u Zagrebu na finom papiru, te ukršten s 14 ilustracija lijepo i solidno opremljen. U platno vezan stoji 15 dinara. Toplo ga preporučamo svima štovateljima sv. Antuna. Mogu ga dobiti u mjesnom Samostanu sv. Frane, a trgovci za popust neka se obrate Samostanu Minorita - Zagreb, Sv. Duš.

8. Državna razredna lutrija.

Prvo vučenje

8. i 9. Julija o.g.

5 premijal

100.000 srećaka = 50.000 zgoditaka

Absolutna sigurnost i državna garancija!

Unutar pet mjeseci bit će izrabljano i isplaćeno

25 milijuna i
650.000 Din.

bez ikakvog odbitka u gottom novcu.

Sa jednom srećkom može se dobiti:

Ev. 1.500.000,	1.000.000,	500.000,	
400.000,	300.000,	150.000,	140.000,
130.000,	100.000,	90.000,	80.000,
70.000,	60.000,	50.000 Dinara itd. itd.	

Cijena srećke za I. razred

Cijela srećka
Din. 80.—

Poli srećke
Din. 40.—

Četvrt srećke
Din. 20.—

Listine vučenja odmah po svakom vučenju

Brza, točna i stručna postloga!
Narudžbe iz cijele države neka se šalju na Povl. glavnu kolekturu Drž. razr. lutrije:

BANJALUDSKO KOMANDITNO DRUŠTVO
A. REIN I DRUG

(Odio razredne lutrije)

ZAGREB Preradovićeva 2.
Gajeva ulica 8.
Telefon 17-03 i 26-20-28.
Pošt. pretinac: 380.

Prije MEĐUNARODNA BANKA D. D.
(odio drž. razr. lutrije.)

Gradsko vijesti.

U boj proti psosti i kletvi! Po gradu je bio prilijepjen proglašen proti psosti i kletvi sa brojnim potpisima predstavnika vlasti i društava. Mi se od srca radujemo ovom koraku u ovom tako svetom djelu. No sad je red na građanstvu, da izvrši svoju. Crkva, škola, obitelj, društvo i svaki pojedinačni imaju pravo i dužnost, da progoni ovu kugu. Oci obitelji neka prednječe izgledom, te kazne prestupke mlađih; u društvu neka se ne trpi ova nesreća, a svako udruženje imalo bi postaviti pravilo, da se istjera član, koji poštuje sramotni društvo. U javnim mjestima neka je izvješena zabrana i prijetnja krvicima, a politička, općinska, redarstvena i svaka druga vlast neka bude u ovom stroga, svjesna, da čuva grad i narod od pošasti. Mi ćemo pratiti ovaj pokret budnim okom. Bilo u sto dobrim časom!

Sprovod kapt. dekana Msgra Grgura Gojanovića u nedjelju, 25. pr. m. bio je upravo veličanstven. Uz čitavo svjetovno i redovno svećenstvo, Kapitol, brojne predstavnike mjesnih vlasti i društava sudjelovalo je u njemu i brojno građanstvo, da iskaže zadnju počast plamenitoj duši pokojnikovoj. Dok je Glavnom ulicom odvijanju tužni pjev psalma „Pomiluj mene Bože“ sa strane klera, povorka se pomicala prema Stolnoj Bazilici sv. Jakova, u kojoj je već bio pripravljen katafalk, na koji je položen ljes sa tijelom pokojnikovim. Iza ispjivane noćnice slijedila je svečana sv. Misa, koju je otpjevao grad. župnik Msgr Karadjole uz asistenciju vlč. Radića i Grandova. Iza sv. Mise dano mu je odriješenje. Zatim se tužna povorka uputila put groblja sv. Ane, gdje mu je kolega kanonik Msgr Tambaća održao ganutljivo oprosno slovo, u kojem je istakao njegove velike zasluge као dobrog svećenika i patriote. Lijes su mu nosili najbliži rodaci-težaci. Prigodom njegove smrti izdao je osmrtne Stolni Kaptol i obitelj, kojima su stigle brojne brzjavne i pismene sažalnice, među kojima i ona velikog župana u Splitu. Vječni mu pokoj!

Službeni dementi. Na poziv mjesnog Sreskog Poglavarstva donosimo svu službeni dementi, upravljen svim općinama u Srezu: „Po starijem načelu dementiraju se kao neistinite vijesti, koje se pronose o željezničkom spoju Knin-Zadar.“

Pom. sport. klub „Krka“ u nedjelju, 25. pr. m., svečano je u prisustvu svojih članova, predstavnika vlasti i društava u svom društvenom

hangaru obavio razviće društvene zaštave i posvetu svojih 3 četvorki. Vjerski je obred izvršio vlč. don Niko Plančić, dok su četvorkama kumovale gde Montana i Gazzari, Jurin i Beroš, Kožul i Defilipis. Četvorku su provzane „Krka“, „Jadrija“ i „Šubićevac“. Iza svećanosti bili su počaćeni članovi i pozvanici, kojima privođenje je predsjednik kluba dr J. Gazari održao lijepi prigodni govor. Popodne je bio svečani izlaz četvorki i smotra uzduž cijele obale. S građanstvom se i mi radujemo ovom prvom istupu mladog pom. šport. kluba te mu želimo najljepši napredak.

Đački izlet. Daci 5. i 6. razreda obiju mjesnih gimnazija provođeni dana pod vodstvom svojih profesora gg. O. Tomašića i Foretića priredili su izlet do Knina. Tamo su razgledali muzej, kninsku tvrdavu i okolicu. Posli su zatim u Drniš, odakle su se autom provezli do Visovca, gdje su jako dobro bili primljeni i pogosteni od Qo. Franjevaca te njegovom sretljivošću razgledali roški i skradinski slap. Ovaj tako lijepi, zanimivi i poučni izlet učinio je najbolji utisak na sve mlade izletnike.

Za one, koji namjeravaju počati Učiteljsku školu. U učiteljskoj školi u Šibeniku započinju u ljetnom roku prijamski ispit za prvi razred 23. lipnja o.g., a 26. lipnja prijamni ispit za druge razrede. Tko želi poslagati prijamni ispit, treba da se obrati direkciji ove škole vlastoručeno napisanom molbom. U prvi se razred mogu primiti učenici, koji su navršili 15. godinu života ili će je navršiti do konca prosinca 1924. Od prijavljenika i prijavljenukoj, koji uspješno poslože ispit, moći će biti primljeno samo onoliko, koliko bude slobodnih mjesteta u pojedinim razredima.

Svečani otvor „Jadrije“. Jučer je svečanim načinom otvoreno naše kupalište „Jadrija.“ Uprava se pobrinula, da ga što bolje uredi i providi svim olakšicama. Podignuto je više novih kabina. Jučer se na njemu izmjenilo brojno građanstvo. Parobrod je vozio od 9 sati ujutro, pak sva-kog sata do večeri.

Trogirski izletnici. Na Spasovo, 29. pr. m. stigla je u naš grad skupina od 36 daka i učenica gradanske škole u Trogiru sa 3 učiteljice i upraviteljem g. M. Vunićem na čelu. Pre-gledali su gradi i njegove znamenitosti, a popodne priredili izlet do na slavope Krke kraj Skradina. U petak su oputovali za Trogir.

Popravak gata. Napokon se ipak započelo popravljanjem onog dijela

gata na obali, koji je pred skoro godinu dana bio razrušen, od nevremena. Bilo je zaista skrajno vrijeme.

Akcija proti proti. Dozajemo, da je drž. redarstvo već više njih oglobilo i kaznilo radi javne psosti i kletve. To je povoljno. Neka samo tako nastavi. Mi ćemo o tome redovito izvješćivati.

Neuglađenost. Tuže nam se iz građanstva, da u Vruljama ispod urede „Monte Promina“ i odrasli momci znaju kupati bez gacica. Upozorujemo na to redarstvenu vlast, da to svakako sprijeći, jer je to sramotno i jako neuglađeno, a i vrijeda i sablažnjuje građanstvo, koje se tuda šeta.

Pazar u Perkoviću. Radi veće zgodnosti općina je ukinula sedmični pazar u Šibeniku, a 23. pr. m. pretvorila — kako je to bilo i u predratno doba — svoj sedmični pazar u Perković-Sliniju. Već taj prvi put je bio prilično posjećen.

Za sv. krizmu najbolji i najjeftiniji dar u zlatu i srebru možete kupiti kod Stolne crkve u zlatara Vjekoslava Grümbaum - Šibenik.

Nova redarstvena stanica. Općina je postavila novu redarstvenu stanicu, i to u dvorištu vatrogasnoga. U novoj stanici općinsko je redarstvo u službi po danu i noći, da uz mogne posredovati pri svim nezgodama.

Prosvojni zbor. Jučer je na Poljani Kralja Petra održan prosvojni zbor zemljoradnika iz šibenske okolice radi zakona o takšama, kojim je nemilo pogodena proizvodnja i prodaja vina. Na zboru su sudjelovali i delegati iz srednje Dalmacije. Izmjenilo se više govornika, među kojima i bivši nar. poslanik Frančić.

Burza.
Zadnji tečaj na zagrebačkoj burzi bio je za:
Dolar u čeku Din 81.50
Liru tal. u čeku Din 3.57
" " u papiru Din 3.55
Franak francuski u čeku Din 3.39
" " švajcarski Din 14.40
Česke krune Din 2.38
Napoleoni Din 290.

Javna zahvala.

U bolesti i smrti našega milog i nezaboravnog pokojnika preč. ka-nonika

Msgra Grgura Gojanovića

primili smo sa svih strana od odličnih i visoko položenih osoba, društava i korporacija toliko iskaza saučešća u žalosti, da nas obvezuju na osobitu harnost i vječitu zahvalnost.

Pošto nijesmo u stanju, da se svi-ma, koji nam poslaše brzjavke, pisma, molitve i modlare, te otpremiše do groba smrtne ostanke, izravno zahvalimo, molimo najljudnije, neka to izvole primiti ovim putem.

Šibenik, 30. svibnja 1924.

Obitelji Vučić
za se i ostalu rodbinu.

Prodaju se se dva gornja poda u kućizvanju Galera u Šibeniku. Za potanje obavijesti obratiti se g. Dru Č. Međini, odvjetniku u Šibeniku.

Zadružna gospodarska banka d.d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov Gospodarska.
Telefon br. 16 - Noćni 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad,

Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: **Bled.**

Dionička glavnica i pričuva

preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamačuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove povoljno, točno i brzo.

Cijenjenom Gradanstvu!

Radi sve većih narudžaba za naša fina ulja, dok u modernom stilu ne uredimo otpremu, otpremat ćemo na slijedeći način. Ako koji od cijenjenih mušterija treba manje od 15 kg., neka izvoli predati pismenu narudžbu i posudu na motor za Murter gosp. Jakovu Pleslić.

Preko petnaest kg. otpremamo u našim posudama i šaljemo franko obala Šibenik.

C I J E N E :

Fino ulje I. presije kg. à Din. 29.—

Fino ulje II. presije kg. à Din. 26.50

Na veće količine popust!

Uplate se vrše kod Zadružne Gospodarske Banke, Podružnica Šibenik
Kušajte, što nuda murterski težak!

Vele štovanjem

Ulijarska Zadruga, Murter